

ชื่อวิทยานิพนธ์	: รูปแบบการใช้วีปัสสนากรรมฐานเพื่อการพัฒนาพระสงฆ์ใน จังหวัดศรีสะเกษ
ผู้วิจัย	: พระราชธรรมสารสุธี (ธีรังกูร มุลพันธ์)
ปริญญา	: พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	: พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร (พรรณา), ดร., ป.ธ.๗, พธ.บ. (ภาษาอังกฤษ), ศศ.ม. (พุทธศาสนศึกษา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา) : ผศ.ดร.ประพันธ์ ศุภษร, ป.ธ.๗, พธ.บ., ศศ.ม. (พุทธ- ศาสนศึกษา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
วันเสร็จสมบูรณ์	: ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาการใช้วีปัสสนากรรมฐานเพื่อการพัฒนาพระสงฆ์ที่ปรากฏในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา (๒) เพื่อศึกษาการสอนและการปฏิบัติวีปัสสนากรรมฐานของพระสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ (๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการใช้วีปัสสนากรรมฐานเพื่อการพัฒนาพระสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ วิธีการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเชิงเอกสาร โดยศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสาร ตำรา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และหนังสือที่รวบรวมเกี่ยวกับหลักของการปฏิบัติ และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพระสังฆาธิการในจังหวัดศรีสะเกษ ๑๘ สำนักปฏิบัติธรรม นำมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้เนื้อหาสอดคล้องตามความเป็นจริงที่เกิดจากการสัมภาษณ์ เกิดจากการสังเกตการณ์ และเกิดจากการสนทนาธรรมระหว่างการปฏิบัติธรรม

ผลจากการวิจัยพบว่า

วีปัสสนากรรมฐาน คือ ข้อปฏิบัติต่างๆ ในการฝึกฝนอบรมปัญญาให้เกิดความรู้แจ้ง ในสภาวะของความเป็นจริงของสรรพสิ่ง โดยการกำหนดรูปนามเป็นอารมณ์ วีปัสสนากรรมฐานนั้น มีวิธีปฏิบัติที่สำคัญ คือ “สติปัฏฐาน ๔” ในอดีตมีพระสงฆ์มากมายปฏิบัติวีปัสสนากรรมฐานตามแนวทางการสอนของพระพุทธเจ้าแล้วสามารถพัฒนาตัวเองกลายเป็นบุคคลสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น พระสารีบุตรเถระ พระโมคคัลลานะเถระ สองท่านนี้ถือได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญแห่งยุคในสมัยครั้งพุทธกาล และเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายเบื้องขวาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ส่วนพระมหากัสสปเถระ ก็เป็นอีกรูปหนึ่งโดดเด่นด้วยการปฏิบัติถือธุดงค์วัตร และเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติกรรมฐานที่เห็นได้ชัดเจนอีกรูปหนึ่ง และพระราหุลเถระ ก็ได้นำหลักการดังกล่าวมาสมาทานถือธุดงค์วัตรจนบรรลุธรรมในที่สุด เป็นต้น อุปสรรคสำคัญในการปฏิบัติวีปัสสนากรรมฐาน คือ นิเวศน์หรือเครื่องกีดกันขัดขวางความดีงามของจิตที่ผู้ปฏิบัติไม่อาจหนีพ้นอุปสรรคเหล่านี้ไปได้

การสอนและการปฏิบัติวีปัสสนากรรมฐานของพระสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษนั้น คณะสงฆ์จังหวัดศรีสะเกษอยู่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๐ ร่วมกับอุบลราชธานี นครพนม ยโสธร มุกดาหาร และอำนาจเจริญ มีพระสังฆาธิการปรากฏตามสถิติของคณะสงฆ์ศรีสะเกษ คือ ระดับเจ้าคณะอำเภอ ๒๒ อำเภอ ระดับเจ้าคณะตำบล ๒๑๒ ตำบล และระดับเจ้าอาวาส ๑,๑๓๙ วัด

มีพระภิกษุสงฆ์ ๙,๑๘๑ รูป สามเณร ๑,๓๑๕ รูป พระสังฆาธิการที่กล่าวมานี้ผ่านการอบรมด้าน วิปัสสนากรรมฐานของคณะสงฆ์ภาค ๑๐ ซึ่งได้กำหนดให้มีโครงการฝึกอบรมพระวิปัสสนาจารย์มา ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๔๗ ถึงปัจจุบัน รวม ๑๒ รุ่นๆ ละ ๑๕๐-๒๐๐ รูป เมื่อผ่านการอบรมแล้วได้จัดให้มีการ ปฏิบัติธรรมเป็นประจำตามมติมหาเถรสมาคม และตามประกาศคณะสงฆ์จังหวัดศรีสะเกษขึ้น โดยใช้ รูปแบบการปฏิบัติตามหลักสติปัฏฐาน ๔

ในส่วนรูปแบบการใช้วิปัสสนากรรมฐานเพื่อการพัฒนาพระสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ นั้น คณะสงฆ์จังหวัดศรีสะเกษได้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามหลักสติปัฏฐาน ๔ ตามนโยบายคณะสงฆ์ ภาค ๑๐ เป็นรูปแบบในการพัฒนาพระสงฆ์ในหลายด้าน โดยได้รับประโยชน์ กล่าวคือ (๑) ด้านการ พัฒนากาย พระสงฆ์มีการสักรวมอินทรีย์สังวร คือ การสักรวม ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ให้เป็น ปกติอยู่เสมอ (๒) ด้านการพัฒนาศีล พระสงฆ์มีความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์อย่างสันติวิธี รักความสงบ สักรวมกาย วาจา ใจ ไม่คิดร้าย หรือกล่าวร้ายใครให้มัวหมอง (๓) ด้านการพัฒนาจิต พระสงฆ์มีการพัฒนาจิตที่มั่นคง เข้มแข็ง อดทน ในสิ่งที่มากระทบหรือรบกวนใจ และ (๔) ด้านการ พัฒนาปัญญา พระสงฆ์มีทัศนคติที่ถูกต้อง มีความรู้ความเข้าใจ ฉลาดรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอยู่ ตลอดเวลา ดังนั้น รูปแบบการปฏิบัติตามแนวทางนี้ได้มีการประยุกต์วิธีการปฏิบัติให้เข้ากับบริบทของ คณะสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษซึ่งจะทำให้พระสงฆ์สามารถปฏิบัติงานตามหลักพระพุทธศาสนาได้ดี สอดคล้องกับนโยบายของมหาเถรสมาคม คือ (๑) ด้านการปกครองคณะสงฆ์ พระสงฆ์มีการสักรวม ระวัง มีสติในการบริหารงานของคณะสงฆ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (๒) ด้านการศาสนศึกษา พระสงฆ์มี จิตเมตตาให้การช่วยเหลือต่อนักเรียน นักศึกษา (๓) ด้านการเผยแผ่ พระสงฆ์มีอุดมการณ์ในการ เผยแผ่ศาสนา รักและศรัทธาต่อคำสอนของพระพุทธองค์ (๔) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พระสงฆ์มี วิสัยทัศน์ มีรูปแบบการดำเนินงานที่ชัดเจน (๕) ด้านการสาธารณูปการ พระสงฆ์มีการพัฒนาการที่ ชัดเจนขึ้น ให้ความสำคัญและเห็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือบรรณะปฏิสังขรวัดให้เจริญขึ้น และ (๖) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ พระสงฆ์มีวิสัยทัศน์ที่กว้างขวาง มีจิตเมตตาต่อการสนับสนุนสังคมให้ อยู่ดีมีสุข อันก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานของคณะสงฆ์ทุกระดับ และมีรูปแบบในการ ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

Dissertation Title : A Model of Insight Meditation Application for
Development of the Sangha in Sisaket Province

Researcher : Phra Rajdhammasansudhi (Teerangkul Mulphant)

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Studies)

Dissertation Supervisor Committee

: Phramahā Somboon Vuddhikaro (Phanna), Dr., Pali
VII, B.A. (English Program), M.A. (Buddhist Studies),
Ph.D. (Buddhist Studies)

: Asst. Prof. Dr. Prapan Supasorn, Pali VII, B.A., M.A.
(Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : 2015

ABSTRACT

The purposes of this research were (1) to study the benefits of Vipassanā or insight meditation to develop the Buddhist monks, (2) to study the usage of Vipassanā or insight meditation to develop the Buddhist monks in Sisaket province, and (3) to present forms of the usage of Vipassanā or insight meditation to develop the Buddhist monks in Sisaket province.

The documentary research was performed to do in this study. The researcher has found information from Tipitaka, documents, books, multimedia and books collection of main practices. Moreover, other information was from in depth interview of the Buddhist ecclesiastical official monks from 18 Meditation Centers in Sisaket province. The Information was analyzed to gain the real substance from interviews, observations and also discussion of Dhamma practice.

The findings were revealed that;

The findings were revealed that; Vipassanā or insight meditation is a practical way to enlightenment in state of the truth by assigning the form to be emotion of Vipassana Meditation. Vipassanā or insight meditation has an important principal is "Satipatatana 4" that is the way to understand the reality of things without being overwhelming passion Satipattatana are 4 levels of care (Gaya), compassion, spiritual, and moral. The important barrier to vipassanā or insight meditation is 5 hindrances (Nivāraṇa) that are identified as mental factors that hinder progress in meditation and in our daily lives. The 5 hindrances are (1) sensory desire : the particular type of wanting that seeks for happiness through the five senses of sight, sound, smell, taste and physical feeling (2) Ill-will : all kinds of thought related

to wanting to reject, feelings of hostility, resentment, hatred and bitterness (3) Sloth-torpor : heaviness of body and dullness of mind which drag one down into disabling inertia and thick depression (4) Restlessness-worry : the inability to calm the mind (5) Doubt : lack of conviction or trust.

The usage of vipassanā or insight meditation to develop the Buddhist monks in Sisaket province. The Buddhist monks in Sisaket is one of the 10th ministry of monk including Ubon Ratchathani, Nakhon Phanom, Yasothon, Mukdahan, and AmNat Charoen. There are ecclesiastical official monks from 22 dean district, 212 dean sub district, 1,139 abbots, 9,181 monks, and 1,315 novices. These ecclesiastical official monks have passed vipassanā or insight meditation training from 2004 until now becomes 150-200 monks in 12 years. After they passed the training, they established Dhamma retreat centers by Satipattatana 4 principal and Anapanasati together and "Sammā Arahang" model to develop insight meditation of monks and Buddhists.

In the part of using Vipassanā Meditation for developing the monks who live in Sisaket province, the study the way of usage of Vipassanā or insight meditation following to the way of Satipatthana 4 adopted from the 10th administration's center of monk. In many ways, the study on the usage of the practices mentioned above in order to developing monks, neophyte, and people who believe in Buddhism. 1) Physical development is the way to set the rules for monks to practices concentrating such as eyes concentrate, ears concentrate, nose concentrate, tongue concentrate, finally mind and body. The way of this practice is to concentrate what mentioned above while expressing with textures, tastes, smells, sounds. 2) The development of religious precepts is the way that monks could live happily with others. 3) The development of mind is the way that monks practices to cope with unexpected situations. 4) The development of intelligent is monks need to have a positive attitude, be smart enough for unexpected situations. The ways of practices have been applied with context of the social group of monks in this province which will help monks who practice Buddhism to be able to live peacefully in society. With this kind of practice, monks will be able to follow the way of Buddhism and be able to follow policies of the administration's center of monk in the aspect of education etc. Finally, with this practice, the development of Vipassanā Meditation in the future will be developed in the same direction.